

Єфімов Володимир Веніамінович

доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

**ДО ПИТАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В РАМКАХ ПРОГРАМНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА В ОКРЕМИХ ДЕРЖАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Більшість держав — членів Євросоюзу беруть участь у Шенгенській угоді, яка передбачає можливості співпраці між правоохоронними органами сусідніх країн. Але для решти європейських країн набагато важче досягти задовільного рівня міжнародної співпраці. Отже, слід ратифікувати ті міжнародні угоди, що полегшують пряме співробітництво поліції та судів, одночасно укладаючи двосторонні угоди про правову допомогу в цій сфері.

Прикладом такої двосторонньої кооперації є Фінляндія і Франція, які мають значний досвід у співпраці національних правоохоронних органів. Телекомунікаційний центр фінського Національного бюро розслідування, а також центральна секція оперативної поліцейської співпраці французького Міністерства внутрішніх справ можуть служити прикладами найкращої практики в цій галузі, оскільки вони забезпечують комплексний підхід до міжнародного обміну інформацією в кримінальних справах. Окрім того, обидва центри мають у штаті представників різних органів кримінальної юстиції, які спеціалізуються на різних напрямках співробітництва. Це гарантує відповідний рівень проведення експертизи, потрібної для адекватного вибору засобів реагування і правильного застосування формальних процедур. Центри забезпечують належний рівень поінформованості та оперативного зв'язку між різними правоохоронними органами як усередині країн, так і за кордоном.

Фінляндія, Словенія і Франція мають двосторонні угоди із сусідніми державами про правову допомогу в кримінальних справах. Але підписання і ратифікації формальної угоди урядами недостатньо. Для того щоб співробітництво було ефективним, необхідно проводити постійне навчання співробітників правоохоронних органів. Важливо також, щоб вони налагоджували надійні стосунки зі своїми колегами за кордоном. Не можна недооцінювати важливість міжособистісних зв'язків на різних рівнях. Формами встановлення таких зв'язків між співробітниками є організація регулярних зустрічей між колегами з обох сторін, а також взаємний обмін співробітниками з метою їх стажування.

У 2013р. на кордоні Франції та Німеччини в м. Оффенбург (Offenburg) було створено спільний німецько-французький центр поліцейської та митної співпраці з метою запобігання загрозам для безпеки і суспільного порядку двох країн, а також для розслідування кримінальних справ, участі в координації спільних заходів, до яких залучаються представники декількох органів із різних підрозділів, передання відповідно до загального стандарту будь-якої зібраної інформації (незважаючи на обов'язки інформувати національну штаб-квартиру), обміну особовими даними, які є необхідними для кримінального розслідування або передання громадян третім країнам. Досвід центру із взаємної співпраці поліції та митних органів показує, що значних результатів можна досягти поєднанням міжнародної та міжвідомчої співпраці в кримінальних справах. Представники всіх відповідних правоохоронних органів працюють у цьому центрі.

Співробітництво між правоохоронними органами у сфері протидії торгівлі людьми було також включено як один із дієвих заходів впливу на організовану злочинність. Згідно з дослідженням, проведеним під егідою ООН (the State of the Future survey by the World Federation of United Nations Associations), щорічні прибутки організованих об'єднань у всьому світі від торгівлі людьми оцінюються у 64 мільярди доларів. За даними ООН, до 50 мільйонів осіб на сьогодні тримаються в рабстві, що набагато перевищує пік торгівлі африканськими рабами. Не випадково ця проблема стала головним пріоритетом для ООН, Ради Європи і Євросоюзу. Для засудження організаторів цих злочинів показання жертв як свідків є основними. У той же час вони потребують відповідного захисту (у першу чергу, процедурного), тому надзвичайно важливою є співпраця з неурядовими громадськими організаціями (НГО). В Огляді було досліджено досвід у цій сфері таких країн, як Австрія, Бельгія і Болгарія, де така кооперація між відповідними організаціями розвинута на належному рівні. Співробітництво правоохоронних органів із FIO досягає двох цілей: допомагає і захищає жертв цього виду злочину та прискорює їх участь у рамках кримінального процесу. Слід зауважити, що оскільки цей злочин має транскордонний характер, то важливим є питання про місцеперебування іноземного свідка — потерпілого. Цю проблему потрібно вирішувати в законодавчому порядку. Однак кримінальне обвинувачення не може бути побудоване тільки на показаннях потерпілих, тому варто для викриття злочинних організацій використовувати й інші методи розслідування.

Багато компаній — розробників програмного забезпечення, тісно співпрацюючи з правоохоронцями, створили потужні засоби, що можуть допомогти в розв'язанні завдання аналізу розвідувальних даних. Три провідних програмних пакети — це Analyst's Notebook, Orion Leads, розроблений Orion Scientific Systems, та Watson Powercase (раніше ним володіла компанія «Harlequin»), пропонувані компанією «Hanalys». Хоча ці пакети відрізняються один від одного своєю потужністю і зручністю в

користуванні (між цими характеристиками є певні компроміси), усі вони мають можливості і здатність допомогти в ідентифікації злочинних мереж. Вони всі, наприклад, мають компонент, який допомагає за телефонними рахунками проаналізувати моделі взаємодії ключових фігур. Ці результати можна використовувати в тому, що зазвичай називають асоціативним аналізом зв'язків, або ж мережним аналізом. Такий підхід допомагає визначити та оцінити відносини або зв'язки людей і організацій, що втягнуті в організовану злочинну діяльність, зрештою допомагає зрозуміти й наочно уявити мережу. Незважаючи на його широке використання в тактичних цілях і специфічних випадках, аналіз зв'язків також може бути й цінним засобом досягнення стратегічних цілей. Він, наприклад, може допомогти у визначенні більш важливих вузлів мережі, ключових фігур, які виконують різноманітні функції в мережі, та в установленні «порталів» чи «воріт», через які злочинні мережі успішно проникають до легального світу. Зі стратегічною метою його також можна використовувати для оцінювання завданої шкоди. Фактично, аналітична обробка розвідувальних даних сприяє як загальному, так і більш точному визначенню злочинних мереж.

Єфімов Микола Миколайович
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

SCIENTIFIC CONTROVERSY REGARDING THE HIERARCHICAL CONSTRUCTION OF A CRIMINAL ORGANIZATION

At the time, in connection with the change of the current criminal code of Ukraine, there was a need to rethink certain concepts (criminal offense, crime, misdemeanor). Among the innovations of the specified legislative act are also the concepts of organized group and criminal organization.

In Part 3 of Art. 28 of the Criminal Code of Ukraine, the legislator determined that a criminal offense is recognized as having been committed by an organized group, if several persons (three or more) participated in its preparation or commission, who previously organized themselves into a stable association to commit this and other (other) criminal offenses, united by a single plan with the division of functions of group members aimed at achieving this plan, known to all group members. And in part 4 of the specified article, the following is formulated: a criminal offense is recognized as having been committed by a criminal organization, if it was committed by a stable hierarchical association of several persons (five or